

Bod 8.2 předběžného jednacího programu

**AKTUALIZOVANÁ VERZE PŘEPRACOVANÉHO DOPORUČENÍ
TÝKAJÍCÍHO SE ODBORNÉHO A PROFESNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ (1974):
NÁVRH GENERÁLNÍHO ŘEDITELE**

PŘEHLED

Zdroj: 27 C/usnesení 1.10; 29 C/5, paragraf 01033; 154 EX/rozhodnutí 4.3; 30 C/usnesení 14.

Situace: Na svém 27. zasedání (1993) přijala Generální konference usnesení 1.10 vyzývající členské státy, aby pokračovaly v zavádění přepracovaného doporučení a aby v reakci na třetí poradu předkládaly zprávy o opatřeních, která v tomto smyslu podnikly. Výkonná rada se na svém 154. zasedání (1998) rozhodla odložit třetí poradu plánovanou na rok 1998 a předložit její hlavní témata Druhému mezinárodnímu kongresu o odborném a profesním vzdělávání (Soul, 1999). Na svém 30. zasedání (1999) přijala Generální konference usnesení č. 14 vyzývající generálního ředitele, aby připravil aktualizovanou verzi přepracovaného doporučení beroucí v úvahu nové trendy zjištěné druhým mezinárodním kongresem o odborném a profesním vzdělávání; aby předložil v průběhu let 2000-2001 koncept nové verze všem členským státům ke konzultacím a aby ji, spolu s návrhem způsobů budoucích konzultací o jejím zavádění, předložil ke schválení Generální konferenci na jejím 31. zasedání.

Cíl: Předložit 31. zasedání Generální konference ke schválení nový koncept základního normativního nástroje v oblasti odborného a profesního vzdělávání, *Přepracované doporučení týkající se odborného a profesního vzdělávání*, jež představuje aktualizovanou verzi, která bere v úvahu doporučení Druhého mezinárodního kongresu o odborném a profesním vzdělávání konaném v Soulu v Korejské republice v dubnu 1999 a výsledky konzultací s členskými státy v průběhu let 2000-2001.

Požadované rozhodnutí: odstavec 9.

1. Generální konference přijala na svém 12. zasedání (1962) *Doporučení týkající se odborného a profesního vzdělávání*. To bylo v roce 1974 na 18. zasedání Generální konference přepracováno a zůstává, vedle konvence o odborném a profesním vzdělávání (1989), klíčovým normativním nástrojem, jímž se řídí státní úřady a odborní a profesní vzdělavatelé na celém světě.
2. Aby bylo možno zavádění tohoto Doporučení monitorovat, což Sekretariátu umožní rozpoznávat nové trendy i určovat, jsou-li nutné nějaké dodatky, byly provedeny dvě konzultace s členskými státy, v letech 1985 a 1992. Generální konference přijala na svém 27. zasedání (1993) usnesení 1.10, které doporučilo, aby nadále pokračovalo periodické podávání zpráv.
3. Aby mohlo být využito výsledků druhého mezinárodního kongresu o odborném a profesním vzdělávání, který se měl brzy konat (v roce 1999), rozhodla Výkonná rada na svém 154. zasedání v květnu 1998 odložit třetí konzultaci, se kterou se původně počítalo na rok 1998, a zařadit její hlavní témata mezi ta, která měla být prezentována na kongresu.
4. Během Druhého mezinárodního kongresu o odborném a profesním vzdělávání, konaného v Soulu od 26. do 30. dubna 1999, předložili účastníci zastupující 131 zemí generálnímu řediteli soubor doporučení. Tato doporučení odrážela sociální, hospodářský a technický rozvoj ovlivňující odborné a profesní vzdělávání a podávala novou vizi „odborného a profesního vzdělávání a přípravy (*technical and vocational education and training - TVET*) pro všechny po celý život“ pro příští století.
5. Generální konference přijala na svém 30. zasedání usnesení č. 14 vyzývající generálního ředitele, aby připravil aktualizovanou verzi *Přepracovaného doporučení týkajícího se odborného a profesního vzdělávání* beroucí v úvahu nové trendy zjištěné soulským kongresem; aby předložil v průběhu let 2000-2001 koncept nové verze všem členským státům ke konzultacím; a předložil ji, spolu s návrhem forem budoucích konzultací o jejím zavádění, ke schválení Generální konferencí na jejím 31. zasedání.
6. V souladu s tím připravil generální ředitel aktualizovanou verzi *Přepracovaného doporučení* beroucí v úvahu doporučení soulského kongresu, vzájemně se doplňující povahu vzdělávání a přípravy, jak je popsána v těchto doporučeních, a mající na paměti roli UNESCO ve vzdělávání a roli ILO v profesní přípravě. Koncept verze předložil v průběhu let 2000-2001 všem členským státům ke konzultacím a nyní předkládá Generální konferenci na jejím 31. zasedání ke schválení nový koncept verze, který bere v úvahu i výsledky konzultací s členskými zeměmi. Výsledky konzultací jsou k nahlédnutí v Sekretariátu.
7. Generální ředitel navíc navrhuje, aby byly budoucí konzultace s členskými státy týkající se zavádění nového *Přepracovaného doporučení týkajícího se odborného a profesního vzdělávání (2001)* pořádány společně s pětiletými výročními hodnoceními reakcí na soulský kongres 1999.
8. Vzhledem k výše zmíněným předloženým materiálům se Generální konference může rozhodnout schválit text *Přepracovaného doporučení týkajícího se odborného a profesního vzdělávání (2001)* a navrhované formy budoucích konzultací s členskými zeměmi týkajících se jeho zavádění.
9. Generální konference může přijmout koncept Doporučení, který je obsažen v příloze:
Generální konference
Odvolávajíc se na Rozhodnutí výkonné rady na jejím 154. zasedání v květnu 1998 včlenit hlavní témata, s nimiž se původně počítalo pro třetí konzultaci o zavádění *Přepracovaného doporučení týkajícího se odborného a profesního vzdělávání*, do jednacího programu Druhého mezinárodního kongresu o odborném a profesním vzdělávání (154 EX/rozhodnutí 4.3),

Uznávajíc význam doporučení Druhého mezinárodního kongresu o odborném a profesním vzdělávání (Soul, duben 1999), která odrážejí objevující se výzvy jednadvacátého století, éru globalizace a revoluce v oblasti informační a komunikační technologie, a to, že tato doporučení budou proto usměrňovat novou orientaci „odborného a profesního vzdělávání a přípravy (TVET) pro všechny po celý život“ tak, aby byly splněny nové požadavky na dosažení cílů kultury, míru, ekologicky zdravého udržitelného rozvoje, sociální soudržnosti a mezinárodního občanství,

Odvolávajíc se i na usnesení č. 14 Generální konference přijaté na jejím 30. zasedání v roce 1999, které vyzvalo generálního ředitele, aby připravil aktualizovanou verzi *Přepřpracovaného doporučení týkajícího se odborného a profesního vzdělávání* beroucí v úvahu nové trendy zjištěné Druhým mezinárodním kongresem o odborném a profesním vzdělávání; aby předložil v průběhu let 2000-2001 koncept nové verze všem členským státům ke konzultacím; a aby ji, spolu s návrhem forem budoucích konzultací o jejím zavádění, předložil ke schválení Generální konferenci na jejím 31. zasedání,

Prozkoumavši dokument 31 C/22 a koncept *Přepřpracovaného doporučení týkajícího se odborného a profesního vzdělávání (2001)* k němu přiložený,

Přijímá *Přepřpracované doporučení týkající se odborného a profesního vzdělávání (2001)* dne 2001; a

Vyzývá generálního ředitele, aby vedl budoucí konzultace s členskými státy ohledně jeho zavádění společně s pětiletými výročními hodnoceními reakcí na soulský kongres.

Generální konference doporučuje, aby členské státy při rozvoji a zlepšování odborného a profesního vzdělávání používaly následujících opatření a podnikaly jakékoli legislativní nebo jiné kroky, které mohou být nezbytné pro uplatnění principů uvedených v tomto Doporučení, v rámci příslušných území.

Generální konference doporučuje, aby členské státy s tímto Doporučením seznámily úřady a orgány podílející se na odborném a profesním vzdělávání.

Generální konference dále doporučuje, aby jí členské státy podávaly zprávy, společně s pětiletými výročními hodnoceními reakcí na soulský kongres, o činnostech, které podnikly pro uplatnění tohoto Doporučení.

PŘÍLOHA

KONCEPT PŘEPŘPRACOVANÉHO DOPORUČENÍ TÝKAJÍCÍHO SE ODBORNÉHO A PROFESNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ (2001)

I. Rozsah platnosti

1. Toto Doporučení platí pro všechny formy a aspekty vzdělávání, které jsou svou povahou odborné a profesní, poskytované ve vzdělávacích institucích nebo z jejich zmocnění, veřejnými orgány, soukromým sektorem nebo prostřednictvím jiných forem organizovaného vzdělávání, ať už formálního či neformálního, s cílem zajistit, aby měli všichni členové společnosti přístup k cestám celoživotního vzdělávání.
2. Pro účely tohoto Doporučení se výraz „odborné a profesní vzdělávání“ používá jako souhrnný termín vztahující se na ty aspekty vzdělávacího procesu, které kromě všeobecného vzdělávání zahrnují i studium techniky a příbuzných věd, získávání praktických dovedností, postojů, porozumění a znalosti vztahující se k zaměstnáním v různých sektorech hospodářského a sociálního života. Odborné a profesní vzdělávání se dále chápe jako:
 - (a) integrální součást všeobecného vzdělávání;
 - (b) prostředek přípravy pro vstup do profesních oborů a pro uplatnění ve světě práce;
 - (c) jeden z aspektů celoživotního učení a přípravy pro odpovědné občanství;
 - (d) nástroj podpory ekologicky zdravého udržitelného rozvoje;
 - (e) prostředek usnadňující zmírnění chudoby.
3. Odborné a profesní vzdělávání, jež je součástí celkového vzdělávacího procesu, je zahrnuto v termínu „vzdělávání“, jak je definován v Konvenci a doporučení proti diskriminaci ve vzdělávání přijaté Generální konferencí Organizace spojených národů pro vzdělávání, vědu a kulturu na jejím 11. zasedání (1960) a v Konvenci o odborném a profesním vzdělávání přijaté Generální konferencí na jejím 25. zasedání (1989). Ustanovení těchto dokumentů jsou proto na ně aplikovatelná.
4. Toto Doporučení by mělo být chápáno jako uvádějící obecné principy, cíle a směrnice, které mají být každou jednotlivou zemí aplikovány podle jejích sociálně ekonomických potřeb a dostupných zdrojů v měnícím se světě, také se zřetelem na zvýšení statusu odborného a profesního vzdělávání. Aplikace těchto ustanovení a časový postup zavádění bude záviset na specifických podmínkách dané země.

II. Odborné a profesní vzdělávání ve vztahu ke vzdělávacímu procesu: cíle

5. Při nesmírném vědeckém, technickém a sociálně ekonomickém rozvoji, jenž buď již probíhá, nebo se očekává, a který charakterizuje současnou éru, zvláště s její globalizací a revolucí v informačních a komunikačních technologiích, by odborné a profesní vzdělávání mělo být životně důležitým aspektem vzdělávacího procesu ve všech zemích a zvláště by mělo:
 - (a) přispívat k dosažení společenských cílů větší demokratizace a sociálního, kulturního a hospodářského rozvoje a současně rozvíjet potenciál všech jednotlivců, mužů i žen, k aktivní spoluúčasti při stanovování a zavádění těchto cílů, bez ohledu na náboženství, rasu a věk;
 - (b) vést k chápání vědeckých a odborných aspektů současné civilizace takovým způsobem, aby lidé porozuměli svému okolí a byli schopni se přiměřeně k němu chovat a zaujímat přitom kritický názor na sociální, politické a ekologické důsledky vědeckých a technických změn;

- (c) dávat lidem prostředky k tomu, aby se v rámci svého povolání a v ostatních oblastech života mohli podílet na trvalém rozvoji, respektujícím ekologické požadavky.
6. Vzhledem k nezbytnosti nových vztahů mezi vzděláváním, světem práce a společností jako celkem by mělo odborné a profesní vzdělávání existovat jako součást systému celoživotního učení přizpůsobeného potřebám každé konkrétní země a celosvětovému technickému rozvoji. Tento systém by měl být zaměřen na:
- (a) odstranění bariér mezi úrovněmi a oblastmi vzdělávání, mezi vzděláváním a světem práce a mezi školou a společností prostřednictvím: (i) přiměřené integrace odborného/profesního a všeobecného vzdělávání na všech úrovních; (ii) vytvoření otevřených a flexibilních vzdělávacích struktur; (iii) přihlížení k individuálním vzdělávacím potřebám, k vývoji povolání a pracovních míst při uznávání pracovní praxe za součást učení;
 - (b) zlepšení kvality života vytvořením takové kultury učení, která jednotlivcům dovoluje rozšiřovat jejich intelektuální horizonty, získávat a neustále zlepšovat profesionální dovednosti a znalosti a pozitivně se angažovat ve společnosti pro využití plodů hospodářských a technických změn k obecnému blahobytu.
7. Odborné a profesní vzdělávání by mělo začínat na široké bázi, která usnadňuje horizontální a vertikální členění jak v rámci vzdělávacího systému, tak mezi školou a světem práce, a přispívá k eliminaci všech forem diskriminace, a mělo by být navrženo tak, aby:
- (a) bylo integrální částí základního všeobecného vzdělávání každého člověka ve formě uvedení do techniky, světa práce a lidských hodnot a norem pro odpovědné občanství;
 - (b) mohlo být volně a pozitivně vybráno jako prostředek, kterým lidé rozvíjejí svůj talent, zájmy a dovednosti vedoucí k zaměstnání v nejrůznějších sektorech nebo k dalšímu vzdělávání;
 - (c) umožňovalo přístup k jiným aspektům a oblastem vzdělávání na všech úrovních, včetně vysokoškolských institucí tím, že bude založeno na solidním obecném vzdělávání a – jako důsledek integrace zmíněné v odstavci 6(a) – bude obsahovat všeobecně vzdělávací složku ve všech stádiích specializace;
 - (d) umožňovalo přesuny v rámci odborného a profesního vzdělávání z jedné oblasti do druhé;
 - (e) se nabízelo všem, a to všechny příslušné typy specializace, v rámci formálních vzdělávacích systémů i mimo ně, a v kombinaci s profesní přípravou nebo paralelně k ní, aby byla umožněna mobilita ve vzdělávání, kariéře a pracovních příležitostech v nejnižším věku, ve kterém se předpokládá, že bylo všeobecné základní vzdělání získáno, podle platného vzdělávacího systému v každé zemi;
 - (f) bylo dostupné za výše uvedených podmínek a na bázi rovného přístupu ženám i mužům a aby bylo vytvořeno vhodné učební a pracovní prostředí pro účast dívek a žen odstraněním zjevných a skrytých předsudků a hledáním strategií pro motivaci dívek a žen, aby se o profesní a odborné vzdělávání zajímaly;
 - (g) bylo dostupné lidem s handicapem a sociálně a ekonomicky znevýhodněným skupinám, jako jsou přistěhovalci, uprchlíci, menšiny (včetně domorodých národů), demobilizovaným vojákům v situacích po skončení konfliktů a neprivilegovaným a marginalizovaným mladým lidem ve zvláštních formách přizpůsobených jejich potřebám tak, aby se mohli snadněji integrovat do společnosti.

8. Z hlediska potřeb a tužeb jednotlivců by odborné a profesní vzdělávání mělo:
- (a) umožňovat harmonický rozvoj osobnosti a charakteru a pěstovat duchovní a humanitní hodnoty, schopnost porozumění, úsudku, kritického myšlení a sebevyjádření;
 - (b) připravovat jednotlivce pro celoživotní učení rozvojem nezbytných myšlenkových nástrojů, technických a podnikatelských dovedností a přístupů;
 - (c) rozvíjet schopnosti rozhodovat se a vlastnosti nutné pro aktivní a inteligentní účast, týmovou práci a vedoucí postavení v práci a ve společnosti jako celku;
 - (d) umožňovat jednotlivcům zvládat rychlý pokrok v informačních a komunikačních technologiích.

III. Politika, plánování a řízení

9. Politika by měla být formulována a odborné a profesní vzdělávání řízeno s ohledem na podporu obecných cílů přijatých pro vzdělávací proces i pro národní a pokud možno i regionální sociální a ekonomické požadavky současnosti a budoucnosti; měl by být přijat patřičný legislativní a finanční rámec. Politika by měla být zaměřena na strukturální i kvalitativní zlepšení odborného a profesního vzdělávání tak, jak bylo stanoveno v článku 2 Konvence o odborném a profesním vzdělávání (1989) a dále popsáno v doporučeních Druhého mezinárodního kongresu o odborném a profesním vzdělávání (1999):
- (a) Přestože vlády nesou primární odpovědnost za odborné a profesní vzdělávání, v moderní tržní ekonomice by se k návrhu jeho politiky a k jeho poskytování mělo dospět prostřednictvím nového partnerství mezi vládou, zaměstnavateli, profesními sdruženími, průmyslovými odvětvími, zaměstnanci a jejich představiteli, místním společenstvím a nevládními organizacemi. Toto partnerství musí vytvořit logicky souvislý legislativní rámec umožňující nastartovat národní strategii pro dosažení změn. V rámci této strategie může vláda, vedle vlastního poskytování odborného a profesního vzdělávání, hrát roli ve vedení a předkládání vize, zprostředkování, koordinaci, zajišťování kvality a dostupnosti odborného a profesního vzdělávání pro všechny, tím, že identifikuje povinnosti veřejných služeb a obrátí se na ně;
 - (b) Odbornému a profesnímu vzdělávání nejlépe poslouží různorodost veřejných a soukromých poskytovatelů fungujících ve zdravé konkurenci v národním rámci zajišťování kvality. Vyváženosti lze dosáhnout mnoha způsoby, ale vláda by na sebe měla převzít hlavní odpovědnost za zajištění silné počáteční profesní přípravy mladých lidí bez ohledu na to, který sektor ji poskytuje;
 - (c) Vláda a soukromý sektor by měly uznat, že odborné a profesní vzdělávání není nákladem, ale návratnou investicí zabezpečující blahobyt pracovníků, zvýšenou produktivitu a mezinárodní konkurenceschopnost. Na financování odborného a profesního vzdělávání by se proto měly do největší možné míry podílet vláda, podniky, obec a žák, přičemž by vláda poskytovala náležité finanční podněty. Vlády zvláště nejméně vyvinutých zemí by navíc měly usilovat o bilaterální a multilaterální spolupráci při vytváření kapacity odborného a profesního vzdělávání;
 - (d) Uvnitř vlád často existují sdílené a překrývající se odpovědnosti za různé elementy odborného a profesního vzdělávání mezi ministerstvy a institucemi. Je žádoucí, aby vlády do maximální možné míry zjednodušily svůj vlastní rámec veřejných institucí a koordinovaly celonárodní úsilí o odborné a profesní

vzdělávání, vytvářely efektivní partnerství se soukromým sektorem a podporovaly odborné a profesní vzdělávání ku prospěchu všech zúčastněných.

10. Zvláštní pozornost by měla být věnována plánování rozvoje a rozšiřování odborného a profesního vzdělávání:
 - (a) poskytnutím vysoké priority odbornému a profesnímu vzdělávání v národních rozvojových programech i v plánech vzdělávací reformy;
 - (b) evaluací krátkodobých a dlouhodobých potřeb státu;
 - (c) zajištěním náležitého současného a budoucího přidělování finančních zdrojů;
 - (d) ustavením celostátního orgánu odpovědného za koordinaci plánování odborného a profesního vzdělávání založeného na analýze statistických údajů a předpovědí, aby se usnadnila komplementarita mezi plánováním vzdělávací politiky a politikou zaměstnanosti.
11. Plánování by mělo reagovat na celonárodní a pokud možno i regionální, ekonomické a sociální trendy, očekávané změny poptávky po různých kategoriích zboží a služeb a po různých typech dovedností a znalostí tak, aby se odborné a profesní vzdělávání mohlo snáze přizpůsobovat probíhajícím vědeckým, technickým a sociálně ekonomickým změnám. Toto plánování by také mělo být koordinováno s aktuálními a projektovanými činnostmi profesní přípravy a s vývojem světa práce v městských i venkovských oblastech.
12. I když by primární zodpovědnost měly mít vzdělávací úřady, měly by být do formulace politiky a do procesu plánování aktivně zapojeny následující skupiny zainteresovaných subjektů. Měly by být vytvořeny celostátní i místní struktury ve formě veřejných agentur nebo konzultačních a poradních orgánů, které by to umožňovaly:
 - (a) veřejné úřady odpovědné za plánování hospodářské a sociální politiky, práce a zaměstnanosti a za sektory výroby a služeb;
 - (b) představitelé nevládních organizací v rámci každého profesního sektoru ze zaměstnavatelů a pracovníků i z neformální ekonomiky, z vlastníků malých podniků a malých podnikatelů;
 - (c) úřady nebo orgány odpovědné za mimoškolní vzdělávání a profesní přípravu;
 - (d) představitelé odpovědní – ve veřejném vzdělávání i ve státem uznávaném soukromém vzdělávání – za provádění vzdělávací politiky, včetně učitelů, zkušebních orgánů a pracovníků administrativy;
 - (e) různé organizace rodičů, absolventů, studentů a mládeže;
 - (f) představitelé široké veřejnosti.
13. Politika pro strukturální zlepšení odborného a profesního vzdělávání by měla být stanovena v rámci širší politiky určené k realizaci principu celoživotního vzdělávání prostřednictvím vytváření otevřených, flexibilních a vzájemně se doplňujících struktur pro vzdělávání, profesní přípravu a pedagogické a profesní poradenství, s pozorností věnovanou zajištění moderní informační techniky ve vzdělávání bez ohledu na to, probíhají-li tyto činnosti v rámci systému formálního vzdělávání nebo mimo něj. V tomto ohledu by se měla věnovat pozornost následujícím opatřením:
 - (a) vytvoření víceúčelového sekundárního vzdělávání nabízejícího diverzifikovanou kurikula spojující vzdělávání se světem práce;
 - (b) zabezpečení toho, aby vysokoškolské instituce nabízely flexibilní přijímání ke studiu a programy sahající od krátkých specializovaných po delší celodenní programy integrovaných studií a profesní specializace;

- (c) vybudování systému ekvivalencí, jehož pomocí je udělován kredit za dokončení jakéhokoli schváleného programu a je zaručeno uznávání vzdělávacích a/nebo profesních kvalifikací a pracovní praxe;
 - (d) zajištění návaznosti a cest mezi odborným a profesním vzděláváním a vysokoškolskými programy ve prospěch těch žáků, kteří by si přáli pokračovat ve vzdělávání.
14. Politika by se měla zaměřovat na zajištění vysoké kvality tak, aby byla vyloučena diskriminace mezi různými vzdělávacími směry. V tomto ohledu by se mělo vyvinout zvláštní úsilí k zajištění toho, aby národní odborné a profesní vzdělávání usilovalo o splnění mezinárodních standardů.
15. Odpovědné národní úřady by za účelem zajištění kvality měly stanovit kritéria a standardy podléhající periodickým revizím a vyhodnocování, platná pro všechny aspekty odborného a profesního vzdělávání, včetně v nejvyšší možné míře i neformálního vzdělávání, pro:
- (a) všechny formy uznávání dosaženého vzdělání a následné kvalifikace;
 - (b) kvalifikaci učitelského sboru;
 - (c) počty vyučujících a instruktorů v poměru k počtu žáků;
 - (d) kvalitu kurikula a výukových materiálů;
 - (e) bezpečnostní opatření pro všechna prostředí, v nichž dochází k učení a profesní přípravě;
 - (f) hmotné vybavení, budovy, knihovny, vybavení dílen, kvalita a typ zařízení.
16. Národní politika by měla podporovat výzkum vztahující se k odbornému a profesnímu vzdělávání, se zvláštním důrazem na jeho potenciál v rámci celoživotního učení, a zaměřený na jeho zlepšování a uplatnitelnost v převládajícím sociálně ekonomickém kontextu. Tento výzkum by měl být prováděn na národní úrovni i v rámci jednotlivých institucí a individuálních. Za tímto účelem:
- (a) by měl být kladen speciální důraz na rozvoj kurikula, výzkum týkající se vyučovacích metod a materiálů a tam, kde je třeba, na techniku a postupy aplikované na problémy rozvoje;
 - (b) by měly být vysokoškolským institucím, specializovaným výzkumným institucím a profesionálním organizacím dány k dispozici finanční zdroje a hmotné vybavení z veřejných a/nebo soukromých zdrojů na aplikaci výsledků tohoto výzkumu na experimentálním základě v reprezentativně vybraných institucích odborného a profesního vzdělávání;
 - (c) by měly být pozitivní výsledky výzkumu a experimentů hojně šířeny s použitím dostupných medií, zvláště informačních a komunikačních technologií;
 - (d) by měla být efektivnost odborného a profesního vzdělávání vyhodnocována s použitím - kromě jiných údajů - relevantních statistik včetně statistik týkajících se počtu zapsaných ve studiu se zkráceným rozvrhem, podílu těch, kteří předčasně opustili studium, a zaměstnaných a samostatně výdělečně činných osob;
 - (e) by měl být kladen důraz na úsilí výzkumu humanizovat pracovní podmínky.
17. Administrativní aparát by měl poskytovat služby evaluace, inspekce a akreditace, aby zajistil rychlou aplikaci nových poznatků výzkumu a dodržování standardů:
- (a) služby evaluace jako celek by měly zajišťovat kvalitu a plynulé fungování odborného a profesního vzdělávání neustálým šetřením a činnostmi zaměřenou na monitorování pokroku a dodržování standardů prostřednictvím stálého

- zlepšování učitelského sboru, vybavení, programů a – hlavně – prospěchu studentů;
 - (b) služby dohledu nad učitelským sborem by měly povzbuzovat ke zlepšení kvality vyučování poskytováním pokynů a poradenství a doporučováním dalšího vzdělávání;
 - (c) všechny programy odborného a profesního vzdělávání včetně programů nabízených soukromými subjekty by měly podléhat schvalování veřejnými úřady;
 - (d) jednotlivé instituce by měly mít autonomii v navrhování svých programů se zapojením světa práce, aby programy vyhovovaly místním potřebám.
18. Zvláštní pozornost by měla být věnována materiálním zdrojům nezbytným pro odborné a profesní vzdělávání. Priority by měly být stanoveny pečlivě s patřičným zřetelem na bezprostřední potřeby a pravděpodobné směry budoucího rozvoje v konzultaci s představiteli světa práce:
- (a) institucionální plánování by mělo být zaměřeno na zajištění maximální efektivity a flexibility provozu;
 - (b) plánování, výstavba a vybavování zařízení by měly být prováděny ve spolupráci se specialisty z průmyslu, učiteli a školskými architekty a s ohledem na jejich účel, převládající místní faktory a příslušný výzkum;
 - (c) pro opakující se výdaje na dodávání, údržbu a opravy vybavení by měly být přidělovány odpovídající prostředky;
 - (d) instituce by měly dostat větší autonomii ve své správě a finančním řízení.

IV. Odborné a profesní aspekty všeobecného vzdělávání

19. Podstatnou složkou všeobecného vzdělávání by mělo být uvedení do techniky a světa práce. Tak by měli žáci pochopit technickou povahu moderní kultury a naučit se oceňovat práci vyžadující praktické dovednosti. Toto uvedení by mělo být hlavním bodem reformy a demokratizace vzdělávání. Mělo by být nezbytnou složkou kurikula od primárního vzdělávání až po první ročníky sekundárního vzdělávání.
20. Příležitosti pro uvedení do všeobecného odborného a profesního vzdělávání by měly být i nadále k dispozici těm, kdo by je chtěli využít v rámci vzdělávacího systému i mimo něj na pracovišti nebo v celé společnosti.
21. Odborný a profesní úvod v obecném vzdělávání mládeže by měl splňovat vzdělávací požadavky všech oblastí zájmů a schopností. Hlavně by měl plnit tři funkce:
- (a) rozšiřovat vzdělávací horizonty tím, že bude sloužit jako úvod do světa práce a světa techniky a jejich produktů prostřednictvím zkoumání materiálů, nástrojů, postupů a procesů výroby, distribuce a řízení jako celku a obohacovat učební proces prostřednictvím praktických zkušeností;
 - (b) orientovat ty, kdo se zajímají o odborné a profesní vzdělávání a mají příslušné schopnosti, aby se připravovali na výkon nějaké profese nebo pro profesní vzdělávání mimo formální vzdělávací systém;
 - (c) podněcovat u těch, kdo opustí formální vzdělávání bez specifického profesního zaměření nebo bez specifických dovedností, postoje a myšlení, které mohou zvýšit jejich způsobilost a potenciál, usnadnit volbu povolání a dostupnost prvního zaměstnání a umožnit jim pokračovat v profesní přípravě a v osobním rozvoji.

22. Obecné odborné a profesní studium ve školách, které je velmi důležité pro programy orientace a vzdělávání mládeže, by mělo ve vhodné rovnováze obsahovat teoretickou a praktickou práci. Program studia by měl být koncipován ve spolupráci s profesním společenstvím a s těmi, kdo jsou odpovědní za odborné a profesní vzdělávání. Tyto programy by měly:
- (a) být založeny na řešení problémů a experimentálním přístupem a zahrnovat zkušenosti s metodami plánování a rozhodování;
 - (b) uvést žáka do celé škály technických oborů a do výrobních pracovních situací;
 - (c) rozvíjet ovládání cenných praktických dovedností jako používání nástrojů, postupy opravy a údržby a bezpečnosti práce a respekt k jejich hodnotě;
 - (d) rozvíjet oceňování dobrého designu, řemesla a kvality;
 - (e) rozvíjet schopnost fungovat jako člen týmu a vyměňovat si odborné informace;
 - (f) být úzce vázány k místnímu prostředí, avšak neomezovat se na ně.
23. Odborné a profesní úvodní programy by se při obohacování všeobecného vzdělávání pro mládež a dospělé měly zaměřovat na to, aby lidem angažovaným v pracovním životě umožňovaly:
- (a) chápat obecné důsledky technických změn, jejich dopad na profesní a soukromý život a postupy, jak se těmto změnám přizpůsobovat;
 - (b) používat praktických dovedností ke zlepšení domácího a obecního prostředí a tím kvality života a tvůrčích činností prováděných ve volném čase;
 - (c) vštípit si vědomí možného dopadu techniky na životní prostředí a pojetí trvale udržitelného rozvoje.

V. Odborné a profesní vzdělávání jako příprava na výkon povolání

24. Vzhledem k nesrovnalostem, které mohou existovat mezi formálním vzděláním - ať už sekundárním nebo terciárním - a dostupnými příležitostmi k zaměstnání a ke kariéře, by nejvyšší prioritou měla být dávána odbornému a profesnímu vzdělávání. Struktura a obsah tradičního vzdělávání - ať už obecného nebo odborného a profesního - by tudíž měly být odpovídajícím způsobem přizpůsobeny prostřednictvím:
- (a) diversifikace sekundárního vzdělávání v pozdějších fázích tak, aby bylo možno se mu věnovat při zaměstnání nebo při profesní přípravě nebo aby vedlo k zaměstnání nebo k vysokoškolskému vzdělávání, a aby tak všem mladým nabízelo volbu vzdělávání odpovídajícího jejich potřebám a schopnostem;
 - (b) rozvoje vzdělávacích struktur a programů na všech úrovních soustředěného na organizovanou a flexibilní výměnu mezi vzdělávacími institucemi (včetně vysokých škol), institucemi profesní přípravy a světem práce.
25. Odborné a profesní vzdělávání jako příprava na zaměstnání by mělo poskytovat základ pro tvůrčí a uspokojující kariéru a mělo by:
- (a) vést ke získání širokých znalostí a obecných dovedností použitelných v řadě různých zaměstnání v rámci dané oblasti tak, aby jedinec nebyl ve volbě zaměstnání omežován a byl schopen přejít během svého pracovního života z jednoho oboru do druhého;
 - (b) současně nabízet úplnou a specializovanou přípravu na první zaměstnání včetně samostatné výdělečné činnosti a profesní přípravy v zaměstnání;
 - (c) poskytovat základ znalostí, dovedností a postojů nutných pro další vzdělávání kdykoliv v průběhu pracovního života jedince.

26. Vzdělávání by se mělo vyhnout předčasné a úzké specializaci:
- (a) v principu by měl být za spodní hranici začátku specializace považován věk 15 let;
 - (b) pro každé široké profesní odvětví by mělo být vyžadováno období společného studia poskytující základní znalosti a obecné dovednosti dříve, než bude vybrán specializovaný obor.
27. Programy odborného a profesního vzdělávání by měly být navrženy jako jednotné a kompletní systémy vyhovující potřebám všech žáků se zvláštním důrazem na motivování dívek a žen. Jejich rovný přístup a účast by měly být zajištěny pomocí:
- (a) příslušných legislativních opatření;
 - (b) plošného rozšiřováním informací týkajících se studijních možností;
 - (c) poradenství, které bere ohled na rozdíly mezi pohlavími;
 - (d) jiných podnětů vztahujících se k místnímu kontextu.
28. Pro mladé lidi, kteří opustili školu a jsou nezaměstnaní, a pro děti ze sociálně znevýhodněných skupin jako jsou menšiny, migrující pracovníci, uprchlíci atd. s nízkým nebo vůbec žádným primárním vzděláním, i pro ty, kteří po dokončení povinné školní docházky nenastoupí do vzdělávání nebo profesní přípravy, by se měla dělat zvláštní opatření, aby mohli získat dovednosti potřebné pro přijetí do zaměstnání nebo pro samostatnou výdělečnou činnost.
29. Vzhledem k nutnosti integrovat lidi, kteří jsou znevýhodněni v důsledku fyzických a intelektuálních handicapů, do společnosti a zaměstnat je, by tito lidé měli mít stejné vzdělávací příležitosti jako lidé bez handicapů, aby mohli dosáhnout kvalifikace pro povolání, v němž budou realizovat svůj potenciál, a aby byla co nejlépe využita jejich účast v pracovních silách; to může vyžadovat zvláštní opatření nebo zvláštní instituce.

Organizace

30. Odborné a profesní vzdělávání jako příprava na výkon povolání by mělo být organizováno na národní nebo regionální/místní bázi, aby pozitivně reagovalo na celkové sociální, ekonomické a vzdělávací požadavky a na potřeby různých skupin populace bez diskriminace.
31. V každé zemi může existovat několik organizačních modelů odborného a profesního vzdělávání, včetně variant celodenního učení, učení se zkráceným rozvrhem, otevřeného a distančního učení. Měly by být vzaty v úvahu následující modely:
- (a) celodenní programy včetně obecného vzdělávání a praktické přípravy, poskytované ve vzdělávacím zařízení, komplexní nebo specializované;
 - (b) programy se zkráceným rozvrhem, u kterých jsou všeobecné vzdělávání a teoretické a široké praktické aspekty oboru podávány ve vzdělávacím zařízení, zatímco specializovaná praktická příprava se získává během práce ve vybraném zaměstnání: (i) systém uvolňování po dnech poskytující pracovníkům a učňům možnost navštěvovat vzdělávací zařízení jeden nebo dva dny v týdnu; (ii) „sendvičový“ systém, při kterém se střídají období ve vzdělávací instituci s obdobími přípravy v továrně, na farmě, v obchodním nebo jiném podniku; (iii) systém blokového uvolňování, kdy pracovníci navštěvují kurzy trvající 10 až 15 týdnů v roce;
 - (c) programy otevřeného a distančního vzdělávání poskytované prostřednictvím: (i) korespondenčních kurzů; (ii) zvláštního rozhlasového a televizního vysílání; (iii) Internetu a jiných elektronických medií.

32. Odpovědné úřady by měly vzdělávání se zkráceným rozvrhem podporovat, a proto:
- (a) by tyto programy měly být dostupné po dokončení minimálního povinného nebo vyžadovaného vzdělávání a měly by být k dispozici po celý život;
 - (b) by tímto způsobem získané kvalifikace měly být ekvivalentní kvalifikacím získaným celodenním vzděláváním;
 - (c) by praktická příprava prováděná zaměstnavateli měla být co možná nejširší a měla by splňovat mezinárodní normy.
33. S ohledem na rostoucí potřebu kvalifikovaného středního personálu a rostoucí počty absolventů sekundárního vzdělávání nebo jeho ekvivalentu by rozvoj odborných a profesních programů na terciární úrovni měl mít vysokou prioritu, ze strany veřejných i soukromých poskytovatelů vzdělávání. Měly by být vzaty v úvahu následující modely:
- (a) jednoleté nebo dvouleté období řízené pracovní praxe následované programem specializace se zkráceným nebo celodenním rozvrhem;
 - (b) programy se zkráceným rozvrhem nebo večerní;
 - (c) celodenní programy jako rozšíření programů poskytovaných ve specializovaných sekundárních nebo terciárních institucích;
 - (d) programy nabízené prostřednictvím otevřeného a distančního učení.
34. Vzhledem k vysoké ceně vybavení vzdělávacích zařízení by tato zařízení měla být optimálně využívána. Toho lze dosáhnout tím, že:
- (a) centralizované nebo mobilní dílny a knihovny mohou sloužit několika vzdělávacím institucím;
 - (b) o večerech nebo o prázdninách mohou být třídy a dílny vzdělávacích institucí, využity pro programy dalšího vzdělávání a neformální přípravy;
 - (c) dílny a laboratoře mohou být využívány také ke vštěpování kultury údržby a respektování norem bezpečnosti práce;
 - (d) podniky budou povzbuzovány k tomu, aby dávaly své vybavení a zařízení k dispozici pro praktickou přípravu.
35. Podniky by měly být aktivně zapojeny do teoretického a praktického vzdělávání těch, kdo se připravují na povolání v daném odvětví, a měly by být v kontaktu se vzdělávacími institucemi ohledně organizace tohoto vzdělávání.

Obsah programů

36. Všechny programy odborného a profesního vzdělávání jakožto přípravy k výkonu určitého povolání by:
- (a) se měly zaměřit na poskytování vědeckých znalostí, odborné všestrannosti a skupiny základních kompetencí a obecných dovedností nutných pro rychlé přizpůsobování se novým myšlenkám a postupům a pro stabilní vývoj profesní dráhy;
 - (b) měly být založeny na analýzách a odhadech vývoje profesních požadavků vypracovaných národními vzdělávacími úřady, úřady práce, profesními organizacemi a dalšími zainteresovanými institucemi;
 - (c) měly zajišťovat přiměřenou rovnováhu mezi všeobecně vzdělávacími předměty, vědou a technikou i předměty jako je informatika, informační a komunikační technologie, životní prostředí a studia teoretických i praktických aspektů oboru;

- (d) měly zdůrazňovat rozvíjení smyslu pro hodnoty, etiku a postoje, a připravovat tak žáka k tomu, aby byl samostatným a odpovědným občanem.
37. Programy by zvláště měly:
- (a) mít interdisciplinární charakter, protože mnohá zaměstnání dnes vyžadují dvě nebo více tradičních oblastí studia;
 - (b) být založeny na kurikulích vycházejících ze základních znalostí, kompetencí a dovedností;
 - (c) zahrnovat studium sociálních a ekonomických aspektů oboru jako celku;
 - (d) obsahovat interdisciplinární pohled, aby studenty vybavily pro práci v měnícím se profesním prostředí, a integrovat multikulturní pohled, což může zahrnovat studium cizího jazyka jako přípravu na mezinárodní zaměstnání;
 - (e) obsahovat studium alespoň jednoho cizího jazyka s mezinárodním použitím, což vede k vyšší kulturní úrovni a současně klade zvláštní důraz na potřebu komunikace, získávání vědecké a technické slovní zásoby a na nezbytnost připravovat se na mezinárodní zaměstnávání a multikulturní pracovní prostředí;
 - (f) obsahovat úvod do organizačních, plánovacích a podnikatelských dovedností;
 - (g) zdůrazňovat vyučování bezpečným a z hlediska životního prostředí rozumným postupům ve vztahu k materiálům a vybavení používaným v daném oboru, význam podmínek bezpečnosti práce a zdravotních aspektů vztahujících se k profesi jako celku, včetně nácviku chování v havarijních situacích a poskytování první pomoci.
38. I když budou programy založeny na výše uvedených obecných principech a součástech, a tak budou ve všech případech sledovat širší vzdělávací cíle, ve svém praktickém aspektu by měly být navrženy s ohledem na specifické profesní potřeby zvláště v „nových“ povoláních a v povoláních, která procházejí změnami, a zejména na využívání nových informačních a komunikačních technologií jako nástroje zvyšování efektivnosti ve všech povoláních včetně povolání považovaných za tradiční.
39. Programy odborného a profesního vzdělávání vedoucí k univerzitním kvalifikacím, které podněcují výzkum a nabízejí specializaci vysoké úrovně, by měly být zároveň rozvíjeny se zvláštní pozorností věnovanou:
- (a) zahrnutí složek zaměřených na rozvoj postojů, aby lidé s rozsáhlou odpovědností v odborných oblastech neustále vztahovali své profesní úkoly k širším společenským a etickým cílům;
 - (b) obecnější přípravě žáků pro život a svět práce s vědomím toho, že odborné a profesní vzdělávání prospívá ekonomickému, osobnímu a společenskému životu.
40. Programy odborného a profesního vzdělávání jako příprava na zaměstnání v zemědělském sektoru by měly být navrženy v soulase s celkovými společenskými a ekonomickými požadavky udržitelného rozvoje venkovských oblastí.
41. Tam, kde je vážným problémem nedostatek zdrojů, by měla být dána přednost rozvíjení programů pro oblasti trpící nedostatkem kvalifikovaných lidských zdrojů, přičemž by měly být brány v úvahu projektované potřeby rozvoje národního hospodářství a odpovídajícího růstu trhu práce.
42. Programy připravující na povolání v drobném průmyslu, individuálním zemědělství nebo řemeslech a zvláště na samostatnou výdělečnou činnost, by měly zahrnovat studium podnikání a základních informačních a komunikačních technologií, aby

umožnily těm, kdo jsou v takových povoláních zaměstnáni, převzít zodpovědnost za výrobu, marketing, kompetentní řízení a racionální organizaci podniku.

43. Programy vedoucí k povoláním v sektoru obchodu a služeb, včetně turismu a pohostinství by měly sestávat:
- (a) z osvojování metod a dovedností vyvinutých v důsledku aplikace počítačové techniky na řízení podniků a kanceláří a zvláště na získávání a zpracovávání informací;
 - (b) z osvojování organizačních a manažerských dovedností vyžadovaných pro hladké fungování podniků;
 - (c) z úvodu do procedur marketingu a distribuce.
44. Zvláštní pozornost by měla být věnována rozvíjení programů pro přípravu personálu na všech úrovních pro systém sociálních služeb (např. komunitní a rodinná práce, ošetrovatelská a zdravotnická zaměstnání, výživa a stravování, vedení domácnosti a zlepšování životního prostředí). Programy by měly:
- (a) orientovat tuto speciální profesní oblast na rostoucí životní úroveň pokud jde o výživu, oblékání, bydlení, lékařské služby, kvalitu rodinného života a kvalitu životního prostředí;
 - (b) být přizpůsobeny speciálním požadavkům vycházejícím z místních podmínek, zvláště klimatických a geografických, dostupných materiálů, organizace společnosti a sociálních a kulturních struktur.

VI. Odborné a profesní vzdělávání jako další vzdělávání

45. Rozvoj a rozmach odborného a profesního vzdělávání jako dalšího vzdělávání v rámci formálního vzdělávacího systému i mimo něj, s veřejným nebo soukromým financováním a v rámci celoživotního učení, by měl být prioritním cílem všech vzdělávacích strategií. Poskytování dalšího vzdělávání by mělo být široké a mělo by umožňovat každému, ať už je jeho vzdělání jakékoli, pokračovat v profesním a všeobecném vzdělávání zabezpečením návaznosti vzdělávacích cest prostřednictvím členění, akreditace a uznávání veškerého předchozího učení a příslušné pracovní praxe. Odborné a profesní vzdělávání by mělo rozvíjet styčné plochy se všemi ostatními vzdělávacími sektory, aby byla zabezpečena návaznost vzdělávacích cest s důrazem na členění, akreditaci a uznávání předchozího učení. V tomto spektru má odborné a profesní vzdělávání odpovědnost za poskytnutí solidního počátečního vzdělávání a přípravy zaměřeného na učení učit se – té nejcennější dovednosti pro všechny občany, mladé i staré.
46. Kromě toho, že dovoluje dospělým lidem nahradit nedostatky ve všeobecném nebo odborném vzdělání, což byl často jediný cíl dalšího vzdělávání, by nyní navíc mělo:
- (a) nabízet možnosti osobního rozvoje a profesního postupu zajištěním flexibility v uspořádání programu a v návrhu kurikula, aby bylo usnadněno plynulé celoživotní učení a neustálá možnost vstupu, výstupu a opětového vstupu;
 - (b) umožňovat aktualizaci a obnovování znalostí a praktických schopností a dovedností v daném oboru;
 - (c) umožňovat jednotlivcům přizpůsobovat se technickým změnám ve své profesi nebo nastoupit do jiného zaměstnání;
 - (d) být k dispozici po dobu celého pracovního života člověka bez omezení věkem, pohlavím, předchozím vzděláním nebo postavením v zaměstnání, přičemž pracovní praxe je uznávána jako náhrada za předchozí učení;
 - (e) být k dispozici rostoucímu podílu stárnoucí populace;

- (f) mít široký záběr včetně prvků všeobecného vzdělávání a současných průřezových oblastí.
47. Příslušné úřady by měly být povzbuzovány k vytváření základních podmínek pro další odborné a profesní vzdělávání, jako je poskytování placeného volna na vzdělávání nebo jiné formy finanční pomoci.
 48. Další odborné a profesní vzdělávání by mělo být aktivně podporováno prostřednictvím:
 - (a) rozsáhlého šíření informací týkajících se dostupných programů a toho, jak může člověk využívat stávajících příležitostí, včetně masmédií a Internetu;
 - (b) uznávání úspěšného absolvování programů zvýšením finančního odměňování a profesním vzestupem, ve spolupráci se zaměstnavateli a profesními sdruženími.
 49. Organizátoři dalšího odborného a profesního vzdělávání by měli vzít v úvahu flexibilní formy poskytování, jakými jsou:
 - (a) kurzy a profesní příprava nabízené během pracovní doby na pracovišti;
 - (b) kurzy se zkráceným rozvrhem využívající instituce sekundárního a terciárního odborného a profesního vzdělávání;
 - (c) večerní a víkendové kurzy;
 - (d) korespondenční kurzy;
 - (e) vzdělávací pořady rozhlasu a televize a kurzy na Internetu;
 - (f) krátké profesní „osvěžovací“ kurzy.
 50. Měly by být brány v úvahu následující formy poskytování volna na vzdělávání:
 - (a) denní uvolňování;
 - (b) uvolňování v blocích různé délky;
 - (c) uvolňování na jednu nebo více hodin během pracovního dne.
 51. Programy dalšího odborného a profesního vzdělávání by měly:
 - (a) být navrženy a poskytovány tak, aby vyhovovaly zvláštním požadavkům dospělých s využitím flexibilních metod výuky, které berou v úvahu již získané odborné znalosti;
 - (b) být navrženy pro individuální tempo výuky;
 - (c) být naprogramovány tak, aby vycházely vstříc potenciálu, který nabízejí informační a komunikační technologie.
 52. Měla by být přijímána opatření pro konkrétní potřeby zvláštních skupin:
 - (a) umožnit ženám končícím mateřskou dovolenou aktualizovat si své znalosti a profesní dovednosti pro opětovný vstup na trh práce;
 - (b) umožnit starším pracovníkům a nezaměstnaným přizpůsobit se novým povoláním;
 - (c) poskytovat menšinám, zahraničním pracovníkům, migrantům, uprchlíkům, domorodcům a lidem s postižením programy přípravy, které jim pomohou přizpůsobit se pracovnímu životu;
 - (d) umožnit jiným marginalizovaným a vylučovaným skupinám jako jsou ti, kdo předčasně opustili školu, nestudující mládež a vojáci demobilizovaní po skončení konfliktu, vrátit se do společnosti.
 53. Programy dalšího odborného a profesního vzdělávání formou distančního vzdělávání by měly být podporovány ve prospěch lidí znevýhodněných geografickou vzdáleností, např. žijících ve venkovských společenstvích nebo zaměstnaných v sezónních pracích.

VII. Poradenství

54. Na poradenství je třeba pohlížet jako na kontinuální proces prostupující celým vzdělávacím systémem; mělo by být zaměřeno na pomoc všem při vědomé a pozitivní volbě vzdělávání a povolání. Mělo by poskytovat jednotlivcům nezbytné předpoklady k tomu:
- (a) aby si uvědomovali své zájmy, schopnosti a zvláštní nadání a mohli si vytvořit plán na celý život;
 - (b) aby se věnovali kurzům vzdělávání a profesní přípravy určeným k realizaci jejich potenciálu a naplnění jejich životních plánů;
 - (c) aby získali flexibilitu v rozhodování týkajícím se jejich povolání, v počátečních i v pozdějších fázích, a rozvinuli tak uspokojující kariéru;
 - (d) aby mohli snadněji přecházet podle potřeby tam a zpět mezi vzděláváním, profesní přípravou a světem práce.
55. Poradenství by mělo brát v úvahu potřeby průmyslu, jednotlivce a rodiny a připravovat studenty a dospělé na reálnou možnost častých změn kariéry, které mohou zahrnovat období nezaměstnanosti a zaměstnání v neformálním sektoru, čehož by se mělo dosáhnout prostřednictvím:
- (a) úzkého spojení a koordinace mezi celoživotním učením, profesní přípravou, pracovištěm a službami zprostředkujícími zaměstnání;
 - (b) zajištění všech nezbytných informací týkajících se světa práce a příležitostí ke kariéře a jejich aktivní šíření s použitím všech dostupných forem komunikace;
 - (c) toho, aby ti, kdo jsou zaměstnání, měli přístup k informacím týkajícím se dalšího vzdělávání a profesní přípravy i jiných pracovních příležitostí.
56. I když poradenství zdůrazňuje potřeby jednotlivců, mělo by být doprovázeno informacemi, které jim dávají realistickou představu o dostupných příležitostech včetně trendů na trhu práce a struktur zaměstnanosti, dopadu různých profesí na životní prostředí a toho, jakou mohou mít perspektivu v odměňování, kariérním postupu a profesní mobilitě.
57. Zvláštní pozornost by měla být věnována poradenství pro dívky a ženy, aby:
- (a) tato služba zahrnovala i rozdíly mezi pohlavími a pokrývala celý rozsah vzdělávání, přípravy a pracovních příležitostí;
 - (b) dívky a ženy byly podněcovány a motivovány k využívání dostupných příležitostí;
 - (c) dívky a ženy byly podněcovány ke studiu předmětů jako matematika a přírodní vědy, což je nezbytným předpokladem pro absolvování programů odborného vzdělávání a přípravy.
58. Poradenství ve formálním školství by mělo podporovat odborné a profesní vzdělávání jako životaschopnou a přitažlivou volbu pro mladé lidi. Mělo by:
- (a) pokrývat široký rozsah povolání s doplňujícími návštěvami na pracovištích a seznamovat studenty s konečnou nutností nějaké povolání si vybrat tak, aby výběr byl co možná nejracionálnější;
 - (b) pomáhat studentům a jejich rodičům/opatrovníkům učinit pozitivní volbu, pokud jde o směry vzdělávání, a povzbuzovat žáky, aby si nechávali otevřený široký rozsah možností, a tak zvyšovali svou flexibilitu v učení a zaměstnání.
59. Poradenství v odborném a profesním vzdělávání zaměřeném na přípravu k výkonu povolání by mělo:

- (a) informovat studenty o různých nabízených možnostech v konkrétní oblasti zájmu, o požadovaném předchozím vzdělání a možnostech pozdějšího dalšího vzdělávání;
 - (b) podněcovat studenty, aby si vybrali vzdělávací programy, které nebudou omezovat jejich pozdější volbu zaměstnání;
 - (c) sledovat pokrok studentů ve vzdělávacích programech;
 - (d) doplňovat programy krátkými obdobími pracovní praxe a zkoumáním reálných pracovních situací.
60. Jednotlivcům účastnícím se dalšího odborného a profesního vzdělávání jako součástí celoživotního učení by poradenství mělo:
- (a) pomáhat při volbě programu nejvíce vyhovujícího jejich potřebám;
 - (b) umožnit efektivní rozhodování týkající se vstupu do vhodných úrovní specializace.
61. Poradenství by mělo brát v úvahu:
- (a) ekonomické, sociální, technické, kulturní a rodinné faktory ovlivňující postoje žáků, jejich očekávání a volbu kariéry;
 - (b) výsledky testování včetně testů způsobilosti;
 - (c) školní prospěch a/nebo pracovní praxi;
 - (d) příležitosti a vyhlídky v profesním odvětví, o které mají žáci zájem;
 - (e) individuální preference a speciální potřeby včetně zdravotního stavu, fyzických omezení a postižení.
62. Systémy poradenství musí skládat účty uživatelům i sponzorům této služby. Na národní a institucionální úrovni by mělo být nepřetržitě monitorováno zajišťování kvality a dlouhodobé výsledky prostřednictvím:
- (a) přesných záznamů o zákaznících, jejich potřebách, použitých programech a intervencích a výsledném zaměstnání včetně samostatné výdělečné činnosti;
 - (b) systému evaluace výkonu personálu i použitých metod, aby se určily dlouhodobých účinky poradenství a míra sebedůvěry uživatelů.

VIII. Proces učení

63. Výzvy, před nimiž stojí odborné a profesní vzdělávání v jednadvacátém století, vyžadují inovativní a flexibilní přístupy soustředěné na žáka včetně nové orientace kurikula, které bude brát v úvahu nové vyučovací předměty a témata jako je technika, životní prostředí, cizí jazyky a kultura, podnikání a požadavky prudce rostoucího odvětví služeb.
64. Teorie a praxe by měly tvořit integrovaný celek a měly by být prezentovány způsobem, který žáky motivuje. Praxe v laboratoři, dílně a/nebo podniku by měla být spojena s matematickými a přírodovědnými základy a naopak odborná teorie i matematika a přírodní vědy, na nichž spočívá, by měly být ilustrovány prostřednictvím svých praktických aplikací.
65. Plně by se mělo využívat soudobé vzdělávací techniky, především Internetu, interaktivních multimediálních materiálů, audiovizuálních pomůcek a masmedií ke zvýšení dosahu, efektivity nákladů, kvality a bohatosti programů, zvláště při podpoře sebevzdělávání.
66. Metody a materiály používané při odborném a profesním vzdělávání by měly být pečlivě přizpůsobeny potřebám žáků:

- (a) není-li vyučovací jazyk totožný s rodným jazykem, měly by učební materiály co nejvíce používat numerická a grafická znázornění a doprovodný text by měl být minimální;
 - (b) jsou-li materiály vytvořené v jedné zemi přizpůsobovány pro použití v jiné zemi, mělo by se při úpravách přihlížet k místním podmínkám;
 - (c) vezme-li se v úvahu rostoucí mobilita pracovních sil, mělo by být osvojení cizího jazyka považováno za velmi důležitý aspekt programu vzdělávání.
67. Stroje a zařízení používané v dílnách ve vzdělávacích institucích by měly být přizpůsobeny potřebám daného pracoviště, které by mělo být co nejvěrněji napodobeno. Žáci by měli být schopni zařízení obsluhovat a udržovat.
68. Hodnocení by mělo být integrální součástí vyučovacího procesu a učení a jeho hlavní funkcí by mělo být zajistit programy vhodné pro rozvoj žáků v souladu s jejich zájmy a schopnostmi a kompetencemi ve světě práce.
69. Výkon žáků by měl být hodnocen celkově a měla by se přitom brát v úvahu aktivita při vyučování, zájmy a postoje, schopnost získávat praktické dovednosti a kompetence, relativní pokrok v rozvoji schopností, výsledky zkoušek a jiných testů.
70. Žáci by se měli podílet na hodnocení svého vlastního pokroku a tento systém by měl zajišťovat zpětnou vazbu pro rozpoznání a napravení problémů v učení.
71. Nepřetržitá evaluace vyučovacího procesu a učení, včetně formativního hodnocení, by měla být prováděna za účasti učitelů, inspektorů, žáků a představitelů profesní oblasti, aby byla zajištěna efektivnost programu a to, že předávané znalosti a dovednosti budou odpovídat potřebám pracoviště a budou zahrnovat nejnovější vývoj v oboru studia.

IX. Personál

72. Pro zajištění vysoké kvality odborného a profesního vzdělávání je jednou hlavních podmínek přijímání a počáteční příprava odpovídajícího počtu dobře kvalifikovaných učitelů, instruktorů, administrativních a poradenských pracovníků a poskytování možností jejich dalšího profesního růstu po celou dobu kariéry a jiných prostředků, které jim umožní efektivně vykonávat povolání.
73. Nabízené příjmy a podmínky služby by měly být příznivé ve srovnání s těmi, kterým se těší osoby s podobnou kvalifikací a praxí v jiných odvětvích. Stupnice kariérního postupu, platů a důchodů pro personál odborného a profesního vzdělávání by zejména měly brát v úvahu jakoukoli relevantní praxi získanou v zaměstnání mimo sektor vzdělávání.

Učitelství sbor

74. Všichni učitelé v odborném a profesním vzdělávání, včetně instruktorů, kteří vyučují praktickým dovednostem, by měli být považováni za integrální součást učitelstva a měl by jim být přiznáván stejný statut jako mají jejich kolegové ve všeobecně vzdělávacích školách. S ohledem na to:
- (a) se na ně vztahuje Doporučení týkající se Statutu učitelů, přijaté Zvláštní mezivládní konferencí o Statutu učitelů 5. října 1966, zvláště pokud jde o opatření týkající se přípravy na profesi, dalšího vzdělávání, zaměstnání a kariéry; práv a povinností učitelů; podmínek pro efektivní vyučování a učení; platů učitelů; sociálního zabezpečení;

- (b) by měly být eliminovány neodůvodněné rozdíly mezi učiteli ve specializovaných odborných a profesních institucích a učiteli v institucích všeobecného vzdělávání.
75. Učitelé odborného a profesního vzdělávání, ať už pracující na plný nebo částečný úvazek, by měli mít patřičné osobní, etické, profesní a pedagogické kvality a solidní počáteční vzdělání, které jim umožní pracovat ve stále se měnícím vědeckém, technickém a sociálním prostředí a přizpůsobovat se mu.
76. Učitelé odborných a profesních předmětů ve všeobecném vzdělávání by měli:
- (a) být dobře obeznámeni s širokou škálou odborností;
 - (b) rozvíjet schopnost uvádět je do vzájemného vztahu i do širšího sociálního, ekonomického, environmentálního, historického a kulturního kontextu;
 - (c) být schopni poskytovat poradenské služby tam, kde jejich činnost primárně slouží k profesní nebo vzdělávací orientaci.
77. Učitelé odborného a profesního vzdělávání připravujícího pro výkon povolání by měli mít příslušné kvalifikace, takže:
- (a) vyžaduje-li profesní oblast primárně praktické dovednosti, měli by mít značnou praxi v uplatňování těchto dovedností;
 - (b) mají-li být žáci připravováni na místa techniků nebo středního managementu, měli by učitelé mít důkladné znalosti, získané pokud možno prostřednictvím příslušné praxe, o zvláštních potřebách pracovní pozice tohoto typu;
 - (c) vyžaduje-li profesní oblast výzkum a teoretickou analýzu, např. nějaký inženýrský obor, měli by mít učitelé základní vzdělání v oblasti výzkumných metod.
78. Učitelé v odborném a profesním vzdělávání tvořícím součást dalšího vzdělávání by měli mít, kromě zvláštní přípravy na vyučování dospělých, navíc odpovídající znalosti pracovního prostředí žáků a být schopni poskytovat distanční vzdělávání a vzdělávání přizpůsobené individuálnímu tempu.
79. Kvalifikovaní profesionálové pracující mimo vzdělávání by měli být vyzýváni k tomu, aby vyučovali ve školách, univerzitách nebo jiných vzdělávacích institucích, a tím těsněji spojovali svět práce s vyučováním ve třídě.
80. Učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů v institucích odborného a profesního vzdělávání by měli, kromě kvalifikace ve svém vlastním oboru, navíc rozumět podstatě specializovaných programů odborného a profesního vzdělávání žáků.
81. Studium připravující pro odborné a profesní vyučování by pokud možno mělo být nabízeno jako terciární program, vyžadující pro vstup ukončení sekundárního vzdělávání nebo jeho ekvivalent. Všechny programy by měly být navrženy s vědomím následujících cílů:
- (a) dodržovat normy vzdělávání a profesní přípravy platné pro učitelské povolání jako celek a přispívat ke zvyšování těchto obecných norem;
 - (b) rozvíjet u budoucích učitelů schopnost brát při vyučování ohled jak na teoretické, tak i na praktické aspekty oboru, se zvláštním důrazem na potřebu používat všude, kdykoliv je to možné, informační a komunikační technologie;
 - (c) rozvíjet u budoucích učitelů odpovědnost za to, že si budou stále udržovat přehled o aktuálních trendech ve svém oboru i o odpovídajících pracovních možnostech;
 - (d) rozvíjet u budoucích učitelů schopnost radit žákům se speciálními potřebami;

- (e) vybavit příští učitele tak, aby byli schopni, po určité přípravě, vyučovat jiné příbuzné předměty.
82. Bylo by zapotřebí vytvářet flexibilní programy profesní přípravy a dalšího vzdělávání, které by kombinovaly vzdělávání na univerzitě a stáže v podnicích, a přizpůsobovat je potřebám vyučovacích předmětů, žáků a pracoviště tím, že by se vyvíjely nové postupy evaluace, akreditace a certifikace.
83. Brání-li místní podmínky budoucím učitelům získat během studia praktické pracovní zkušenosti, měla by se instituce pro vzdělávání učitelů pokusit simulovat v rámci vzdělávacího programu podmínky pracoviště.
84. Příprava všech učitelů odborného a profesního by měla ve vzdělávacích programech zahrnovat následující prvky:
- (a) pedagogickou teorii obecně a zvláště ve vztahu k odbornému a profesnímu vzdělávání;
 - (b) pedagogickou psychologii a sociologii týkající se vyučovacích předmětů nebo oborů, které budou budoucí učitelé vyučovat;
 - (c) vedení třídy, zvláštní vyučovací metody vhodné pro vyučovací předměty nebo obory budoucích učitelů a metody hodnocení práce studentů;
 - (d) přípravu na vybírání a využívání soudobých vyučovacích technik a pomůcek, včetně informačních a komunikačních technologií;
 - (e) přípravu na vytváření a vypracovávání vhodných výukových materiálů včetně modulárních a počítačem podporovaných vyučovacích materiálů pro případ, že bych jich byl nedostatek;
 - (f) období praxe ve vyučování pod dohledem před nástupem do zaměstnání;
 - (g) úvod do metod pedagogického a profesního poradenství i do školské administrativy;
 - (h) plánování vyučovacího prostředí tříd pro praktické vyučování a laboratoří a spravování a údržba těchto zařízení;
 - (i) solidní přípravu týkající se bezpečnosti práce, jejímž cílem je naučit se pracovat s vědomím možných následků a dávat dobrý příklad v tomto směru.
85. Učitelství zodpovědný za vzdělávání odborných a profesních učitelů by měl mít ve svém oboru vyšší kvalifikace:
- (a) vzdělavatelé učitelů zodpovědní za speciální odborné a profesní obory by měli mít ve svém oboru kvalifikace ekvivalentní kvalifikacím učitelů speciálních předmětů v jiných vysokoškolských institucích a programech, včetně vyššího dosaženého vzdělání a praxe v příslušných oborech;
 - (b) vzdělavatelé učitelů odpovědní za pedagogické aspekty vzdělávání učitelů by sami měli být zkušenými učiteli v odborném a profesním vzdělávání a měli by mít pedagogickou kvalifikaci vysoké úrovně.
86. Učitelství zodpovědný za výuku odborných a profesních učitelů by měl být aktivně zapojen do odborného výzkumu a analýz pracovních příležitostí ve svém oboru. Pro to by měli mít rozumný vyučovací úvazek a přístup k vhodným zařízením.
87. Učitelé by měli být povzbuzováni k dalšímu vzdělávání, ať mají jakoukoliv oblast specializace, a měli by mít k tomu nezbytné prostředky. Celoživotní učení by mělo být k dispozici v řadě zařízení a mělo by zahrnovat:
- (a) nepřetržité přezkoumávání a aktualizaci znalostí, kompetencí a dovedností;
 - (b) nepřetržitou aktualizaci specializovaných profesních dovedností a znalostí;
 - (c) periodickou pracovní praxi v příslušném profesním odvětví.

88. Uvažuje-li se o otázkách kariérního postupu, pracovního zařazení a statusu, měl by být brán v úvahu prospěch učitelů v dalším vzdělávání i příslušná pracovní praxe.

Administrativní a poradenský personál

89. Administrativní pracovníci, kteří mají na starosti programy odborného a profesního vzdělávání, by měli být vybaveni těmito kvalifikacemi:
- (a) učitelskou praxí v oblasti odborného a profesního vzdělávání;
 - (b) určitou pracovní praxí v jednom z vyučovaných oborů;
 - (c) širším vnímáním odborného a profesního vzdělávání jako životně důležitého prvku v osobním, společenském a ekonomickém rozvoji;
 - (d) znalostí administrativních technik a postupů.
90. Ředitelé institucí odborného a profesního vzdělávání by měli značnou část svého času věnovat pedagogickým a vědeckým aspektům své práce. Měl by být k dispozici dostatek personálu k poskytování těchto služeb:
- (a) poradenství pro uchazeče o studium a studenty;
 - (b) příprava, vedení a koordinace všech praktických prací a experimentů;
 - (c) údržba přístrojů, aparatur a nástrojů v dílnách a laboratořích;
 - (d) podpůrné vzdělávací služby jako jsou knihovny, centra informačních a komunikačních technologií a informační střediska.
91. Administrativní pracovníci by si měli stále udržovat přehled o nových administrativních postupech a trendech zvláště prostřednictvím příslušných programů celoživotního učení. Měli by dostávat speciální školení o metodách a problémech spojených se specifickými rysy programů odborného a profesního vzdělávání, jako jsou modely flexibilního vstupu a opakovaného vstupu do vzdělávání, další profesní příprava na pracovišti a její význam pro potřeby světa práce. Školení by mělo zahrnovat:
- (a) metody řízení vhodné pro školskou administrativu, včetně postupů, které využívají informační a komunikační technologie;
 - (b) metody finančního plánování, které usnadňují přidělování dostupných prostředků vzhledem k cílům a prioritách různých programů a zajišťují jejich efektivní využívání;
 - (c) soudobé metody řízení a rozvoje lidských zdrojů.
92. Poradenský personál by měl dostat zvláštní přípravu pro plnění svých úkolů. Poradci by měli být schopni objektivně hodnotit způsobilosti, zájem a motivaci a měli by mít aktuální informace týkající se vzdělávacích a pracovních příležitostí. Měli by přímo poznat ekonomiku a svět práce prostřednictvím systematicky pořádaných návštěv v podnicích a období praxe v podnicích. Poradci by měli mít k dispozici různé prostředky – včetně praktické zkušenosti – aby si udrželi přehled o nových informacích a metodách poradenství. Nejdůležitější je, aby si uvědomovali, že odborné a profesní vzdělávání musí být dostupné všem jako součást celoživotního procesu učení. Musí přispívat k osobnímu a ekonomickému rozvoji a k odpovědnému občanství.

X. Mezinárodní spolupráce

93. Členské státy by měly dávat přednost mezinárodní spolupráci mezi Severem a Jihem i mezi zeměmi Jihu, s pomocí příslušných mezinárodních organizací, obnovit a udržovat systémy odborného a profesního vzdělávání se zvláštním důrazem na:

- (a) potřebu, aby si rozvojové země osvojily odborné a profesní vzdělávání a zvýšily rozpočet pro tento sektor vzdělávání;
 - (b) účinnou koordinaci aktivit mezinárodní pomoci v rámci každé země;
 - (c) lepší sdílení intelektuálního vlastnictví, také prostřednictvím výzkumu a vývoje, ve prospěch žáků ve všech zemích a situacích;
 - (d) uznání příspěvku odborného a profesního vzdělávání k udržení míru a stability a k prevenci sociálních dysfunkcí a uznání potřeby začlenit podporu tohoto sektoru vzdělávání do pomoci poskytované přijímajícím zemím, ze strany všech zainteresovaných včetně mezinárodních finančních úřadů.
94. Členské státy by měly přijmout zvláštní opatření, aby zpřístupnily odborné a profesní vzdělávání cizincům (zvláště migrantům a uprchlíkům) a jejich dětem žijícím na území těchto států. Tato opatření by měla brát v úvahu zvláštní potřeby těchto osob v hostitelské zemi i v případě jejich návratu do země původu.
95. Existuje široká oblast, ve které mohou jednotlivé země sdílet své zkušenosti s odborným a profesním vzděláváním. Všechny země by si měly vzájemně pomáhat, bez ohledu na stupeň jejich rozvoje. Na národní, regionální a mezinárodní úrovni by se měla přijmout opatření využívající soudobé informační a komunikační technologie pro pravidelnou výměnu informací, dokumentace a materiálů získaných výzkumem, zvláště:
- (a) publikací týkajících se srovnávací pedagogiky, psychologických a pedagogických problémů ovlivňujících všeobecné a odborné a profesní vzdělávání a současných trendů;
 - (b) informací a dokumentace týkajících se vývoje kurikula, metod a materiálů, studijních příležitostí v zahraničí, pracovních příležitostí včetně požadavků na lidské zdroje, pracovních podmínek a sociálních výhod;
 - (c) myšlenek, inovací a nových vyučovacích a učebních materiálů;
 - (d) programů informačního nebo pedagogického charakteru uváděných v masmédiích.
96. Mezi zeměmi majícími společné kulturní dědictví, popř. čelícími společným problémům při rozvoji nebo rozšiřování odborného a profesního vzdělávání, by měla být povzbuzována regionální spolupráce prostřednictvím:
- (a) periodického setkávání na ministerské úrovni a ustavení mechanismu přezkoumávání formulovaných zásad a podniknutých akcí;
 - (b) vytvoření společných zařízení a služeb pro výzkum na vysoké úrovni, vývoj prototypů materiálů a vybavení a příprava učitelského sboru pro vzdělávání učitelů tam, kde jsou náklady na takové zařízení příliš vysoké na to, aby je unesla jedna země.
97. Vývoj vyučovacích a učebních materiálů, které využívají informační a komunikační technologie a jsou vhodné pro mezinárodní nebo regionální použití, by měl být považován za prioritu. Tyto materiály by měly přispívat k postupnému stanovování a uznávání společných standardů profesních kvalifikací získaných prostřednictvím odborného a profesního vzdělávání. Vyučovací a učební materiály by zároveň měly povzbuzovat záměrné mezinárodní kooperativní učení mezi institucemi.
98. Členské státy by měly podněcovat vytváření klimatu příznivého pro mezinárodní spolupráci se zřetelem na budování kapacit v rozvojových zemích zvláště v oblastech získávání, přizpůsobování a aplikace techniky prostřednictvím:

- (a) stipendií a výměnných programů pro učitele nebo instruktory, studenty a administrativní nebo vedoucí pracovníky;
 - (b) navázání trvalé spolupráce mezi podobnými institucemi v různých zemích, např. prostřednictvím partnerských dohod;
 - (c) poskytování pracovní praxe v zahraničí, zvláště když jsou domácí příležitosti omezené;
 - (d) povzbuzování zemí, aby zaváděly a uváděly ve známost své vzdělávací programy mimo národní hranice.
99. K usnadnění mezinárodní spolupráce by členské státy měly usilovat, prostřednictvím výměny osvědčených praktických zkušeností a metod, o uplatňování příslušných a vhodných mezinárodně doporučených standardů a norem vztahujících se zvláště na:
- (a) systémy hodnocení;
 - (b) vědecké a technické symboly;
 - (c) profesní kvalifikace a certifikaci;
 - (d) vybavení a technické normy;
 - (e) zpracování informací;
 - (f) ekvivalenci kvalifikací, z níž vyplývá standardizace kurikulů a testování, včetně testů způsobilosti;
 - (g) bezpečnost práce prostřednictvím testování materiálů, výrobků a procesů;
 - (h) ochranu a zachování životního prostředí.
100. Mezinárodně doporučené standardy a normy by měly být neustále evaluovány prostřednictvím trvalého výzkumu a monitorování efektivnosti jejich aplikace v každé zemi se zřetelem na využívání celoživotního odborného a profesního vzdělávání jako prostředku zmenšování rozdílů mezi Severem a Jihem a jako mostu do lépe prosperující a mírové budoucnosti v jednadvacátém století.

Obsah přílohy

I.	Rozsah platnosti	4
II.	Odborné a profesní vzdělávání ve vztahu ke vzdělávacímu procesu: cíle	4
III.	Politika, plánování a řízení	6
IV.	Odborné a profesní aspekty všeobecného vzdělávání	9
V.	Odborné a profesní vzdělávání jako příprava na výkon povolání	10
VI.	Odborné a profesní vzdělávání jako další vzdělávání	14
VII.	Poradenství	16
VIII.	Proces učení	17
IX.	Personál	18
X.	Mezinárodní spolupráce	22

Mezinárodní středisko pro odborné a profesní vzdělávání a přípravu

Toto mezinárodní středisko spadající pod UNESCO bylo založeno v září 2000. Věnuje se rozvoji a zlepšování odborného a profesního vzdělávání a přípravy v členských státech UNESCO. Zaměřuje se na výměnu informací, vytváření sítí a na mezinárodní spolupráci. Základem střediska se stala instituce UNESCO-UNEVOC (Mezinárodní projekt UNESCO pro odborné a profesní vzdělávání), která sídlila v Berlíně, odkud se 1. září 2000 přestěhovala do Bonnu. Slavnostní inaugurace nového střediska se konala až 8. dubna 2002.

Poštovní adresa: UNESCO-UNEVOC International Centre Hermann-Ehlers-Str. 10 53113 Bonn Německo	Internetová adresa: http://www.unevoc.de/
---	---

Na webových stránkách UNEVOC (<http://www.unevoc.de/convention/index.htm>) jsou k dispozici některé dokumenty uvedené v předchozím textu (v plném anglickém nebo francouzském znění):

Convention on Technical and Vocational Education. [Konvence o odborném a profesním vzdělávání.]¹
Adopted by the General Conference at its twenty-fifth session, Paris, 10 November 1989.

Revised Recommendation concerning Technical and Vocational Education. [Přepřacované doporučení týkající se odborného a profesní vzdělávání.]
Adopted by the General Conference of UNESCO at its eighteenth session, Paris, 19 November 1974.

UNESCO a ILO vydaly společně publikaci s názvem

Technical and Vocational Education and Training for the Twenty-first Century. UNESCO and ILO Recommendations. [Odborné a profesní vzdělávání a příprava pro 21. století. Doporučení UNESCO a ILO.] Paris, UNESCO, Geneva, ILO 2002. 71 s.²

Ta obsahuje dva dokumenty:

Revised Recommendation concerning Technical and Vocational Education (2001). [Přepřacované doporučení týkající se odborného a profesní vzdělávání (2001).]
Adopted by the General Conference of UNESCO, Paris 2 November 2001.

Conclusions concerning human resources training and development. [Závěry týkající se profesní přípravy a rozvoje lidských zdrojů.]
Adopted by the General Conference of the International Labour Organization at its 88th Session 2000.

¹ Český překlad viz Zpravodaj, 1990, č. 30, s. 2-9.

² Publikace je k dispozici v knihovně.

Zpravodaj	Odborné vzdělávání v zahraničí (do roku 2000 Zpravodaj VÚOŠ)
	Vydavatel: Národní ústav odborného vzdělávání – Anna Konopásková Weilova 6, 102 00 Praha 10 – Hostivař. Tel. 7486 22 51, fax 7486 33 80. E-mail: konopask@nuov.cz http://www.nuov.cz Vydávání povoleno MK ČR pod č. registrace E 10679.